

● SAHİBİ :

TÜRKİYE İSLAM
ENSTİTÜLERİ TALEBE
FEDERASYONU ADINA
GENEL BAŞKAN

Cahid BALTACI

● YAZI İŞLERİ
MÜDÜRÜ

İsmail L. ÇAKAN

BU SAYIDA

19 KASIM	İslâm MEDENİYETİ
HÜKÜMET PROGRAMLARI VE DİN EĞİTİMİ	İsmail LÜTFİ
MÜSLÜMAN TÜRK AYDI- NINA (Şiir)	Ali Ulvi KURUCU
RAMAZAN ORUCU	Ali ÖZEK
ARA YERDE (Şiir)	İsmail BAYRAM
İSLÂM'DA ZEKÂTIN ÖNEMİ	Yusuf KARADAVİ
GERÇEK MÂNASIYLA ORUÇ	Terc. Mehmed ERKAL
ÜNLÜ CELVETİ ŞEYHLERİ	Tayyar ALTIKULAÇ
İSLÂMİ TÜRK EDEBİYA- TINDA RAMAZAN İÇİN	H. Şinasi ÇORUH
SÖYLENMİŞ MISRALAR ...	Dr. Neclâ PEKOLCAY
BEKRİ MUSTAFA'nın İMAM- LIĞI (Şiir)	Dr. Cahid ÖNEY
RAMAZÂNİYE	Halil CAN
GUFRA N DEDE	İ. Ali TAYYAR
HASBİHAL	Doç. Dr. B. S. KÜTÜKOĞLU
AÇIŞ DERSİ	Mahir İZ
DERS VE İRŞAD	Y. Müh. Ömer KIRAZOĞLU
el-BEZDEVİ EBUL - YÜSR MUHAMMED	Dr. Y. Ziya KAVAKÇI
ÖZLENEN NAĞME (Şiir) ...	Mustafa MİYASOĞLU
MÜBÂREK RAMAZAN ÜZE- RİNE DÜŞÜNCELER	Sabri AKDENİZ
RAMAZAN (Şiir)	K. Edip KÜRKCÜOĞLU
İSLÂM TIBBINA TOPLU BAKIŞ	Hasan ÖZÖNDER
SUALLERE CEVAPLAR	Gazi MERT
VUSLATA VEDA (Şiir)	Murad ARSLAN
MUSAHİPZADE CELÂL VE AYNOROZ KADISI	Hilmi KURTULUŞ
YA MUHAMMED (Şiir)	Abdülkadir GÜLER
SİNEMA VE CEMİYET	Prof. İhsan KOLOĞLU
FİLM HİKÂYESİ YARIŞ- MASI	İslâm MEDENİYETİ
HABERLER	İslâm MEDENİYETİ

İDAREHANE

Türkiye İslâm Enstitüleri Talebe Federasyonu Genel Merkezi
Nuruosmaniye Caddesi No: 82/2
Tel. : 22 46 02

CAĞALOĞLU — İSTANBUL

Haberleşme ve Havale Adresi :
İSLÂM MEDENİYETİ, P.K. : 1315

SİRKECİ

TEMSİLCİLERİMİZ

Ankara: T.İ.H.O.M.C.F. Genel Başkanı: Mehmet KARAMAN
Kayseri: T.İ.E.T.F. İkinci Başkanı : İmdat N. NURSAÇAN
İzmir : T.İ.E.T.F. Mah. İcr. Kom. Başk. : Orhan ÇETİN

TEKNİK KADRO

Sekreter : Erdoğan ATAK
Ressam : Gürbüz AZAK
Dizgi ve Baskı : F A T İ H M A T B A A S I — İSTANBUL
Yıl : 2 — Sayı : 16
Basıldığı tarih : 4/12/1968

ABONE

Yıllık : 12 sayı, 25 TL.
Altı Aylık : 6 sayı, 12,5 TL.
Öğrencilere: Yıllık 20 TL.
» 6 aylık 10 TL.
Yabancı memleketlere posta
ücreti ilâve edilir.

Bir sayısı: 250 Kuruş.

İLAN TARİFESİ

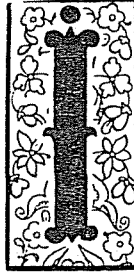
Dış Kap.: 2 renk 2.500 TL.
Tek renk: 2.000 TL.
İç Kapak: 2 renk 1.500 TL.
Tek renk: 1.000 TL.
Renkli ilân sahifesi :
Tamamı : 1.200 TL.
1/2 : 750 TL.
1/4 : 400 TL.
1/8 : 250 TL.

Mecmuamızdaki yazılar me'haz gösterilmeden alınmaz.
Gönderilen yazılar basılsın basılmasın iade edilmez.

Sosyoloji

Mübârek Ramazan üzerine düşünceler

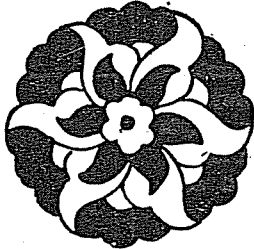
Sabri AKDENİZ

İkinci dünya savaşından sonra Türkiyede **MİLLİ BİRLİK**'ten çok söz edilir oldu. Demek ki Millî Birliğimizde aksayan yerler vardır. Karni ağrımayanın midesi, göğsünde bir ağrı, bir sıkıntı duymayanın kalbi aklına gelmez. Rahatsızlığı duymaya başladıktan sonradır ki bunları düşünmeğe başlarız. Millî birlik dediğimiz toplum bütünlüğü cemiyet denen canlı varlığın sağlığının, sağlamlığının bir belirtisidir. Ancak toplum sağlığı da bir hastalık belirtisi olan çözüntü de durup dururken kendiliğinden olmaz, birincisini yapan bir takım unsurlar, ikincisini, çözüntüyü, yaratan bir takım etkenler bulunması gerekir.

Temel inançlara dayanan ortak davranışlar, gelenekler, benzer hayat düzeni ve yaşayış biçimleri, ortak değer yargıları toplum bütünlüğünü yaratan ve değerden düşürülmedikleri sürece bu bütünlüğü devam ettiren unsurlardır. Toplumun bütünlüğü ve sağlamlığı bunların sağlamlığına bağlıdır; çözüntü, dağılma mikrobu da bunlarda açılan çatlaklardan içeri girerek toplumu hastalandırır.

Toplum bilim (içtimaiyat) açısından bakıldığında; mübârek ramazan böyle bir millî birlik yapıcısı, toplum için sağlık kaynağı bir cemiyet müessesesi olarak görülür. Her dinin kendine göre bir takım kurum ve törenleri vardır. Bunlar o dinden olanlarda karşılıklı bildirişim, birbirlerini anlama, birbirlerine bağlılık, benzeme v.s. yi sağlarlar; ancak hiçbir dinde dinimizdeki mübârek Ramazan niteliğini taşıyan, onun kadar çok yönlü, toplumun yaşayışında onun kadar önemli bir yer tutan, etkileri yaygın bir cemiyet müessesesi yoktur. Yabancıya, dışardan bakana Ramazan, İslâm dininin müslümanlara oruç tutmağı farz kıldığı bir ay olarak görünür belki sadece. Oysa mübârek Ramazan sadece bir ay, tan yerinin ağarmasından gün batımına değin müslümanların aç kalmasından ibaret, ya da ferdi, kişisel bir olay değil, toplumca hep birlikte karşılanıp yaşanacak, karşılanıp yaşanması gereken, gerçekte de böyle olan bir olaydır. Ramazanın büyük özelliği

buradadır. Bir canlı varlık olan toplumda, mübarek Ramazanın gelmesinden epeyi önce bir kumuldانیş başlar; toplum maddî, manevî bütün varlığıyla onu karşılamaya hazırlanır. Ferdlerin içinde de kutlu duygular yüze çıkmaya, kendini belli etmeye başlar. Onlar da hiç olmasa bazı bakımlardan değişmeye, yapamadıkları iyi şeyleri yapmayı düşünmeye, kaçınmadıkları bir takım kötü alışkanlıklardan, bir ay için olsun, kaçınma ihtiyacını duymaya başlarlar. Böylece mübarek Ramazanın bağlayıcı, birleştirici etkisi daha gelmeden önce kendini belli eder.

Ramazan, kendisiyle birlikte müslüman cemiyetine, her sahada sayısız yenilikler getirir. Cemiyet manevî bakımdan yeni bir havaya girdiği gibi, ticâret ve eğlence bakımından da, öteki aylarda görülmiyen bir kumuldانیş, bir hareketlilik gösterir. Evden başlayarak toplumun her yerinde ve her katında, çarşıda, kahvede, aşevinde, hattâ meyhanede bile, mübarek ramazan varlığını duyurur.

Her ev yemeğinin daha iyi çıkması için kesesini gücü ölçüsünde zorlar. Akşam yemekleri düzene girer, ailelerin ferdleri iftar sofrasında hep birlikte bulunmaya, beraberce iftar etmeye, kaçınılmaz bir sebep olmadıkça, iftar saatinde evden uzak kalmamağa, ayrıca birbirlerinin huzurunu kaçırmamağa dikkat ederler. Aile ferdleri için bir ay süren başbaşa bir irâde ve şahsiyet eğitimidir bu. Yalnız evde değil her yerde toplum ferdlerin birbirlerine karşı davranışlarında daha ölçülü, anlayışlı olmalarını bekler.

Karşılıklı iftara çağırma ve gece misafirlikleriyle aileler arasındaki görüşmeler sıklaşır ve bu görüşmelerin havasında da bir değişiklik görülür.

Sevap işleme düşüncesiyle, durumu iyi olmayanlara yardım duyguları güç kazanır.

Camilerde cemaat büyür, öteki aylardakine kıyaslanamıyacak sayılarda müslüman bir araya gelir. Bu bir araya gelme, toplanma cumadan cumaya, haftada bir kez yerine, bir ay süre ile, her akşam olur. Böylece mübarek Ramazan müessesesi gerek ferdin gerekse toplumun kendi kendini ahlâk ve davranış bakımından bir yıllık denetimi, geçen yılın hesabını vermesi için fırsat ve bol zaman sağlar. Tabiidir ki toplumun ve ferdin bu kendi kendine hesap vermesi, kendi kendini murakabesi, bu denetimdeki bilinç ölçüsü mübarek Ramazan havasına girmeğe hazır oluş ölçüleriyle orantılıdır. Toplum ne denli iyi hazırlanmışsa denetim o kadar etkili olacak demektir. Mübarek Ramazan yaklaşıpta toplum ortamının elverişli oluşu ölçüsünde maddî-manevî değişikliklere, kendi kendini denetime hazırlanırken, ferdler dinin yasaklarını, müslümanlardan beklediği şeyleri daha derinden duymaya başlar, tabir yerinde ise, yasaklar daha yasak, sevaplar daha sevap olur. Bunlar durup dururken ya da birinin emriyle olmaz elbet; toplum denen varlık böyle duymaya, bu duyguyla dolmaya başlar.

Mübarek Ramazanı yalnız bir alışkanlık haline getirenler, her yıl bir alışkanlığın tekrarı, sadece dinimizin bir farizesinin yerine getirilmesi gibi düşünenler vardır. Bu türlü düşünmek yanlıştır. Bu gibileri için toplum kurumu olarak Ramazan görevini iyice yapamamaktadır. Gerçi toplum kurumları ferdlerin bilinç altına yerleşir ve üstünde pek düşünülmeden görevlerini yaparlar, ama kişinin bilincini de daima etkilerler, bilinçten hiçbir zaman büsbütün uzak kalmazlar. **Aslında Ramazan her yıl hiç alışılmamış gibi yeniden yaşanması gereken bir olaydır.** Belki bunu biraz devlet bütçesine benzetebiliriz: her yıl bütçe yeniden yapılır; bütçe üstünde yeniden durulur. Bir yıl önce de bütçe yapılmıştır ama onu aynen tekrarlıyamayız. Yalnız geçen yılın hesabını veririz ve yeni yıl için kendimizi hazırlarız, tasarılarımızı ortaya koyarız. Bunun gibi, kişinin de irade ve bilincini zorlaması mübarek Ramazan ruhuna daha uygun düşer sanırım: Acaba gereği gibi yaşıyor muyum? Geçen 11 ayımı nasıl geçirdim? Kendi kendimin ve Allahımın huzuruna yüz akıyla çıkmaya hazır mıyım? Gelecek yıl için ne gibi iyi tasarılarım vardır? Kendi kendime ve Allaha hangi iyi şeyleri yapmak, geçen yıl kaçınmadığım hangi kötü davranışlarımdan silkinip kurtulmak için söz verebiliyor, sorumluluk yüklenebiliyorum?

Bir kendi kendini denetim ayı olarak gelip geçen mübarek Ramazanın ardında, ferdlerin ruhlarında bazı izler bırakması, bir takım beğenilmeyen alışkanlık ve davranışların bırakılıp yerlerine edinilmiş olan daha iyi ve beğenilenlerin devam ettirilmesi beklenir.

Ramazan bilincine iyice eremiyenler arasında, iyi olmayan bazı düşünme ve davranış biçimlerine yer verenler de görülür. Hakkında bir çok fıkralar uydurulan «oruç sarhoşluğu» kavramı bu türlü düşünme ve davranışları yermek, böyle kişilerle alay etmek için uydurulmuştur. Oruçlu olmasını bahane ederek kendi hata-

larını, girkin hareketlerini hoş görmek ve göstermek yolunu tutanları; işini tavsatanları, az çalışmak veya hiç çalışmamak eğilimi gösterenleri (sağlıkları yerinde olduğu halde) bunlar arasında sayabiliriz. Mübarek Ramazan ayının kendinde böyle sakat düşünüm ve davranışları teşvik edecek bir özellik olmamakla birlikte, gene de bu türlü düşünüm ve davranışlar da toplum içinde gelenekleşebilir.

Ramazana toplumumuzun üstünde önemle durulması gereken bir kurumudur. Vereceğimiz emek ve onu gereğiyle anlamağı, anlatmağı başarabildiğimiz ölçüde, mübarek Ramazan kavramı zenginleşip bizi de zenginleştirecek, onun gerçek mânâsına erememiş kişilerin kuruntusu olan yanlış yorum ve davranışlar ortadan kalkacaktır.

Cumhuriyetten sonra bir döneme gelindi ki, Ramazan bir içtimâî müessese olmaktan hemen hemen çıkıyordu. Bu, ramazanda kimse oruç tutmuyor, camilere gidilmiyor, teravih namazı kılınıyor anlamına gelmez. Gene oruç tutan, camiye giden, teravih namazı kılanlar vardı, ancak ferdler, Ramazana bir başlarına, yalnız olarak karşılıyorlar, mübarek Ramazana bir toplum olayı olarak toplumca, hep birlikte girilmiyordu; Ramazan öteki aylardan, toplum için bir anlam ve önem taşıyan çizgilerle ayrılık göstermemeğe başlamıştı. Bu da toplumumuzun sağlam, köklü kurumlarından birinin zaafa uğraması demektir. İkinci Dünya Savaşından sonra bütün dünyada bir dine dönüş hareketi olmuştur. Bunun nedenleri bu yazının gerçevesi dışında kaldığı gibi bizim yetkimizin de dışında kalır. Ancak şu kadarını söyleyebilirim ki yurdumuzda da, özellikle aydınlar arasında bir çoklarının dine karşı yöneltilerinde göze çarpan bir değişme görülmüş, dinden korkanların oranı azalmıştır; hatta dine büsbütün karşı olanların bile bu davranışlarında az çok bir yumuşama görülmektedir.

Ramazana

İndi Peygambere Kur'ân bu gece,
Geldi gökten yere bürhân bu gece.

Rabbimin rahmeti kaplar kevnî,
Nûr eder nârını nîrân bu gece..

Tevbekârân-ı perîşân-hâle,
Verilir müjde-i gufrân bu gece.

Veyl küffâr-ı dalâletkâra,
Şâd olur zümre-i imân bu gece..

Arımp çirk-i behîmiyyetten,
Buldu mânâsını insân bu gece!

● Kemal Edib Kürkcüoğlu